

Vastaus valtuustoaloitteeseen Uuden, kokonaan Suomen alueella sijaitsevan Saimaan meriyhteyden vaihtoehtojen selvittämiseksi osana Itä-Suomen elinvoiman, huoltovarmuuden ja turvallisuuden vahvistamista

Maakuntahallitus 14.09.2026 § 109
182/15.00.04/2025

Valmistelija

aluesuunnittelupäällikkö Marko Tantt, 040 628 2788, etunimi.sukunimi@esavo.fi

Päätösehdotus

esittelijä: maakuntajohtaja Heini Utunen

Maakuntahallitus antaa maakuntavaltuustolle Kristillisdemokraattien valtuustoryhmän aloitteen johdosta seuraavan sisältöisen vastauksen:

Maakuntahallitus pitää aloitteessa esiin nostettuja Itä-Suomen saavutettavuuteen, huoltovarmuuteen ja turvallisuuteen liittyviä kysymyksiä tärkeinä. Maakuntahallitus korostaa, että Venäjän hyökkäyssodan seurauksena Itä-Suomen logistinen toimintaympäristö on muuttunut merkittävästi. Saimaan kanavan liikenteen keskeytymisen lisäksi Venäjän kaupan ja erityisesti metsä- ja energiateollisuuden raaka-aine tuonnin loppuminen ovat muuttaneet tavara- ja raaka-ainevirtoja merkittävästi.

Muuttunut toimintaympäristö ja Saimaan kanavan tulevaisuuteen liittyvät epävarmuudet perustelevat sen, että Itä-Suomen ja Saimaan vesistöalueen liikenteellisiä ja logistisia vaihtoehtoja tarkastellaan osana valtakunnallisen liikennejärjestelmän, huoltovarmuuden ja Suomen elinvoiman kehittämistä. Tarkastelussa huomioidaan kaikki liikenne- ja kuljetusmuodot. Maakuntaliiton lähivuosien edunvalvonnassa priorisoidaan erityisesti Savon ja Karjalan radan sekä valtatieverkon kehittäminen sekä vähäliikenteisen tiestön kunnossapito. Saimaan ja Suomenlahden välistä yhteyttä tarkastellaan osana pitkän aikavälin liikennejärjestelmäsuunnittelua ja liikenteen edunvalvontaa.

Maakuntahallitus esittää maakuntavaltuustolle, että se merkitsee vastauksen tiedoksi ja toteaa aloitteen loppuun käsitellyksi.

Päätös

Maakuntahallitus antaa maakuntavaltuustolle Kristillisdemokraattien valtuustoryhmän aloitteen johdosta selostusosan mukaisen vastauksen ja esittää maakuntavaltuustolle, että se merkitsee asian tiedoksi ja toteaa sen loppuun käsitellyksi.

Merkittiin pöytäkirjaan, että aluesuunnittelupäällikkö Marko Tantt oli kokouksessa asian esittelyn ajan ja poistui ennen päätöksentekoa.

Selostus

Kristillisdemokraattien valtuustoryhmä jättivät maakuntavaltuuston 10.6.2026 kokouksessa aloitteen (liite), johon maakuntaliiton virasto on valmistellut esityksen vastaukseksi.

Taustaa ja näkökulmia aloitteeseen

Saimaan kanava on mahdollistanut kansainvälisen meriliikenteen Saimaalle ja Saimaalta. Itä-Suomen logistiikassa on tapahtunut merkittäviä muutoksia johtuen Venäjän kaupan loppumisesta ja Saimaan kanavan liikenteen pysähtymisestä vuonna 2022. Muutoksen kohteena on ollut erityisesti 22 miljoonaa kuutiometriä metsä- ja energiateollisuuden

raaka-aine hankintoja sekä Suomen satamien kautta kulkevan Venäjän transitoliikenteen loppuminen. Metsäteollisuus on lisännyt puun hankintaa kotimaasta, mikä on lisännyt kuljetuksia erityisesti Savon ja Karjalan radoilla.

Näkökulmia aloitteeseen

Saimaan kanavan kautta ei ole ollut liikennöintiä vuoden 2022 jälkeen. Muutos on vaikuttanut yhteensä noin 1,3 miljoonaa tonnia alueen vienti- ja tuontilasteja. Saimaan kanavan kautta kulkeneet vienti- ja tuontikuljetukset hoidetaan tällä hetkellä rannikon merisatamien kautta, joihin kuljetukset Itä-Suomesta ja -Suomeen hoidetaan juna- tai kuorma-autokuljetuksilla. Saimaan järviolueen sisäinen liikenne ja uitto, noin 1,2 miljoonaa kuutiometriä raakapuuta, ovat jatkuneet ilman suurempia häiriöitä.

Saimaan syväväylästä ja Saimaan kanavan Suomen puoleinen osuus ovat osa Euroopan laajuista TEN-t sisävesiliikenteen ydinverkkoa, mikä mahdollistaisi EU-rahoituksen näille verkon osille. Jo ydinverkkoon kuuluvien väylien ja uuden kanava linjauksen EU:n TEN-T- ja CEF-rahoitusmahdollisuudet voidaan kuitenkin arvioida vasta, kun hankkeen liikenteellinen tarve, verkkoluokitus, tekninen sisältö ja kansallinen priorisointi ovat riittävän täsmällisiä. EU-rahoituksen edellytyksenä on Suomen valtion omarahoitusosuus. Saimaan kanavan tilanteeseen on julkisuudessa yhdeksi ratkaisuksi esitetty uutta Saimaan ja Suomenlahden yhdistävää kanavaa Suomen puolelle Nuijamaanjärveltä Venäjän rajanmyötäisesti Suomenlahdelle. Etelä-Karjalan liitto on jo tehnyt alustavan tarkastelun kanavalinjauksen toteuttamisen edellytyksistä. Tarkastelun linjaus on mahdollista toteuttaa, mutta se on teknis-taloudellisesti erittäin haastava sekä pitkäkestoinen hankekokonaisuus. Alustava kustannusarvio on 2–10 miljardia euroa, toteutusaika vähintään noin 20 vuotta ja lisäksi ympäristö-, kaavoitus- sekä lupavaikutukset ovat huomattavia.

Uuden meriyhteyden tarvetta ei ole tarkoituksenmukaista arvioida erillään kuljetuskysynnästä ja muista kuljetusvaihtoehdoista. Valtakunnalliseen liikennejärjestelmäsuunnitelmaan sisältyy valtion tehtävänä selvittää sisävesikuljetusten nykyisiä ja tulevia käyttäjätarpeita erityisesti Itä-Suomen elinkeinoelämän näkökulmasta sekä sisävesiväylien toimintavarmuuteen, käytettävyyteen ja liikennekauden pituuteen liittyviä epävarmuuksia. Tämän selvityksen tulokset muodostavat tarpeellisen lähtötiedon mahdollisille jatkotoimille.

Valtuustoaloitteen mukaisen selvityksen, jossa tarkasteltaisiin useita reittivaihtoehtoja ja niiden tekninen toteutettavuus, yhteiskuntatalous, ympäristö ja ilmasto, huoltovarmuus, turvallisuus, sotilaallinen liikkuvuus sekä EU- ja muu rahoitus, arvioitu laadintakustannus ilman maastotutkimuksia on noin 500 000–1 000 000 euroa. Etelä-Savon maakuntaliitolla tai Itä-Suomen maakuntien yhteisellä valmistelulla ei ole realistisia edellytyksiä rahoittaa selvitystä tai vastata selvityksestä toimivaltansa puitteissa. Selvityksen laadinta vaatisi valtion rahoitusta ja valtion viranomaisten mukanaoloa, kuten Väylävirasto, Puolustusvoimat ja ministeriöt. Etelä-Savon maakuntaliitto voi kuitenkin pitää esillä tarvetta arvioida Saimaan alueen pitkän aikavälin logistisia vaihtoehtoja osana valtakunnallista liikennejärjestelmäsuunnittelua ja huoltovarmuuden kehittämistä.